

ELS NOBLES D'ALCANAR AL SEGLE XVIII

Per Joan Roig Vidal

Després de la investigació feta, juntament amb Ferran Grau, per al llibre *Ulldecona setcentista*, i en veure que les famílies de cavallers d'Alcanar i Ulldecona establien vincles matrimonials entre elles, m'ha portat a treballar sobre els cavallers d'Alcanar al segle XVIII.

En aquesta ciutat, que aleshores s'anomenava la fidelíssima vila d'Alcanar, hi trobem domiciliades, principalment, dues famílies de cavallers: els Anglès i els Caballero¹. Els primers, autòctons; els segons, vinguts de fora vila.

Hi ha dues famílies més de les quals tenim dubtes: la dels Bòria i la dels Prima, ja que no hem trobat el document que acredite el seu nomenament com a tals, i només ens hem guiat per la intuïció que en el seu apartat expliquem. És per això que només els tractem una mica pel damunt, encara que els hem trobat força en els protocols notariais consultats.

La genealogia d'aquestes famílies les hem hagut de fer a partir de protocols notariais, ja que, en l'actualitat, a la parròquia d'Alcanar, el llibre més antic és un llibre de baptismes a partir de 1832², per això ens pot quedar alguna branca incompleta.

ELS ANGLÈS

Jeroni Anglès i Pastor

El genearca dels Anglès va ser el doctor

en dret Jeroni Anglès, fill d'Ignasi, també doctor en dret, i Teodora Pastor.

Segons el canonge Josep Matamoros, el avantpassats dels Anglès vingueren a Alcanar al segle XVI, com a mestres d'obres per construir l'antiga església parroquial.³

Per la mateixa època el cognom Anglès també el podem trobar a Benicarló i Càlig, per tant, el seu origen el deixem en alt, ja que no és primordial per al nostre treball.

Jeroni va ser armat cavaller el dia 29 de setembre de 1739, en compensació a la trajectòria familiar de fidelitat a Felip V. Hem de pensar que tant el seu pare com el seu oncle, Mn. Sebastià Anglès, juntament amb gran quantitat de persones d'Alcanar, apareixen a la llista de desafectes a l'arxiduc Carles i per això se'ls van confiscar els béns durant la guerra de Successió⁴.

La cerimònia es va celebrar, davant la compareixença de cavallers, personatges importants de la vila d'Alcanar i veïnat en general, a la casa de Juan Caballero, que estava situada a extramurs, en la qual l'esmentat noble, i per ordre del rei Felip V, l'armà cavaller. Li van ser padrins els seus cunyats, Josep i Carles de Ferran, cavallers d'Ulldecona, i va aixecar acta el seu besnet, Josep Domènech i Ferrer, notari d'Ulldecona. Foren testimonis el comanador de la vila d'Alcanar, la Sènia, Mirambell i la Cuba, Vicente Pascual de Riquelme, cavaller de l'orde de Sant Joan, i els doctors

en dret, Andreu Chavalera, major de dies, i Josep Ayguavives.

Jeroni estava casat amb Marianna de Ferran i Reiner, d'Ulldecona, filla del cavaller Josep de Ferran i Vicenta Reiner, amb qui va establir el capítols matrimonials davant del notari, Maurici Domènech, segons consta en uns censals que sa sogra li va cedir el 13 de juny de 1725⁵.

Hem deduït que es va casar dues vegades, la segona amb Josepa Prima i Reverter, filla de Benet Prima i Vinyals, alcalde major de Tortosa, oriünd d'Alcanar, i d'Antònia Reverter.

A la conclusió que es va casar dues vegades hi hem arribat perquè al testament de la segona muller només surten dues filles: Maria-Antonia i Maria-Bernata. I, en canvi, Maria-Bernata, al seu testament, reconeix com a germana Teodora Anglès i de Ferran.

Per tant, a Jeroni, li coneixem com a mínim cinc fills; tres del primer matrimoni: Maria-Rosa, Joaquim i Teodora, i dos del segon: Maria-Antònia i Maria-Bernata.

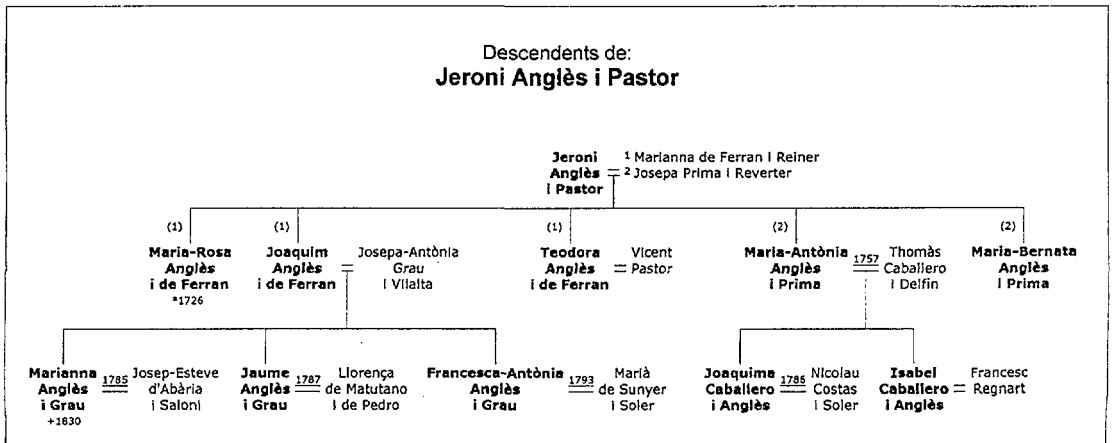
La seua segona muller ja era viuda quan va redactar el testament, davant del notari Ramon Mont-ros, el 28 de febrer de 1785⁶. Va nomenar com a marmessors son nebot, Benet-Manuel Sancho i Prima, doctor en dret, i ses filles Antònia i Maria-Bernata. Va

fer hereves universals a parts iguals les dues filles; millorant Maria-Bernata amb la casa que tenia al carrer de Càlig, a condició que, si moria sense descendència, l'esmentada casa havia de passar a sa néta, Joaquina Caballero i Anglès.

Aquesta família, dels Anglès, eren els patrons del benifet fundat per Mn. Sebastià Anglès i Reverter, oncle paternal de Jeroni Anglès, el qual, tot i ser d'Alcanar, va ser rector de Cornudella, Arquebisbat de Tarragona.

La capella del benifet estava ubicada a l'altar de Sant Ramon de Penyafort, que després va ser de Ntra. Sra. dels Dolors, i sota la invocació de la Santíssima Trinitat, Ntra. Sra. de Loreto i Sant Sebastià⁷. Després d'una exhaustiva lectura d'*Alcanar, Església Parroquial Sant Miquel*, m'atreveixo a afirmar que aquest altar de ben segur era el segon començant per l'esquerra en entrar al temple, allí on estava l'orgue.

També sabem que l'any 1796, el benifet, després de la mort de Mn. Vicent Grau, va passar a exercir-lo Mn. Manuel de Pedro, natural de la Mata, del partit de Morella⁸. Més tard l'obtingué Mn. Macià Chavalera i, a la seva mort, els patrons, Marianna Anglès i Grau i Joaquim-Ramon de Sunyer, el concediren al Dr. Andreu Chavalera i Ibáñez⁹.

Els fills de Jeroni Anglès i Pastor Maria-Rosa Anglès i de Ferran

Tot el que sabem és que fou batejada a Ulldecona el 9 de desembre de 1726. Li van fer de padrins son oncle, Carles de Ferran, i sa iaia, Vicenta Reiner. Li van posar com a noms complementaris: Vicenta, Teodora, Bàrbara, Leocàdia, Beneta. Com que el tercer nom és Teodora tot podria ser que fos la que es va casar amb Vicent Pastor, la qual veurem més avant, però no ho podem confirmar.

Joaquim Anglès i de Ferran

Va viure una temporada a casa de sos oncles "de Ferran" a Ulldecona, mentre estudiava¹⁰. Es va casar amb Josepa-Antònia Grau i Vilalta, filla de Jaume Grau i Teresa Vilalta, de Benassal.

D'aquest matrimoni, en coneixem tres fills: Marianna, Jaume i Francesca-Antònia.

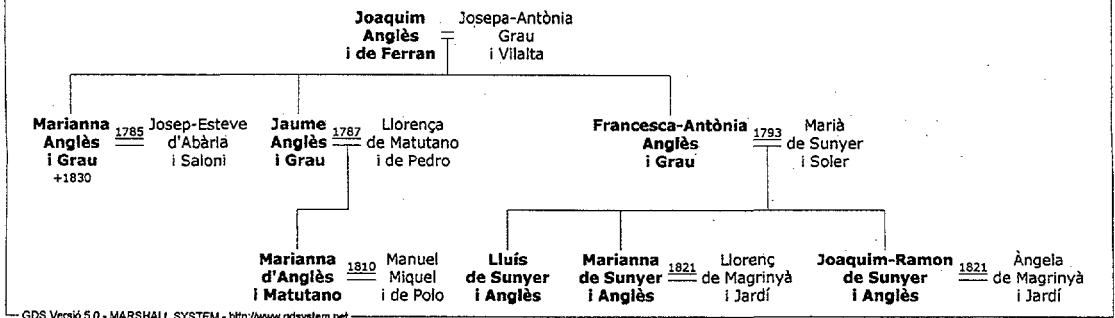
L'any 1787, Joaquim, mitjançant els poders pertinents, va representar la seva muller, Josepa-Antònia, durant la redacció dels capítols matrimonials entre son fill Jaume i Llorença Matutano i de Pedro¹¹.

Joaquim va comprar una heretat d'horta a la partida del camí de la Bassa a son nebot, Joaquim de Ferran i Caperó, a Ulldecona, l'any 1788¹². Més endavant tam-

bé comprà, a carta de gràcia, a Anna Alarte, viuda de Francesc Prima, i sos fills, Ramon i Marianna, una sènia d'un jornal i mig, a la partida del Prat¹³.

El 25 de juliol de 1792, ell i la seva muller van redactar uns codicils, davant del notari Bru Figueres, que rectificava els anteriors fets davant de Ramon Mont-ros, pels quals a sa filla Marianna, casada amb Josep-Esteve d'Abària, de Móra d'Ebre, i a l'altra filla, Francesca-Antònia, encara donzella, els deixen només allò que havien redactat al testament, atorgat també davant de Ramon Mont-ros, el 20 de març de 1789, que eren 4.500 lliures de moneda de plata valenciana. Aquesta quantitat, Francesca-Antònia, la rebria a condició que es casés amb algú que fos de la seva condició social i del grat de son cunyat Josep-Esteve, de son germà Jaume i de son oncle Mn. Vicent Grau, prevere natural de Benassal -el qual, com ja hem dit anteriorment, exercia el benifet fundat per Mn. Sebastià Anglès. Si no era així, les llüres, havien de retornar a sa germana Marianna. Si aquesta moria tornaven a son germà Jaume, o als seus hereus, reservant per al seu funeral i bé d'ànima dues-centes lliures. Aquests codicils van ser redactats a la casa que posseïen al carrer del Vall d'Alcanar¹⁴.

Descendents de: Joaquim Anglès i de Ferran

GDS Versió 5.0 - MARSHALL SYSTEM - <http://www.gdsystem.net>

Teodora Anglès i de Ferran

Estava casada amb Vicent Pastor, de Mirambell¹⁵. Atorgà testament, a casa seua al carrer del Poador, davant del notari Bru Figueres el 10 de desembre de 1795¹⁶, i va fer un codicil davant del mateix notari el 16 de desembre de 1795¹⁷. En el testament nomena marmessors els seus cosins, Joan i Manuel de Ferran, va deixar a ses germanes Bernata i Maria-Antònia, 25 lliures a cadascuna; va fer hereu universal son germà Joaquim, però mort aquest els seus béns s'han de repartir a parts iguals entre Jaume, Marianna i Francesca-Antònia Anglès, fills de Joaquim. Al codicil fa marmessors son germà Joaquim i Antoni Queralt de Melcior, i afegeix per a ses germanes 15 lliures més a cadascuna. No li coneixem descendència.

Maria-Antònia Anglès i Prima

Maridà el 23 d'agost de 1757¹⁸, a l'ermita del Remei, amb Francesc-Tomàs Caballero i Delfín, fill del noble Juan Caballero i de Maria-Bernata Delfín.¹⁹ D'aquest matrimoni només coneixem dues filles: Joaquina i Isabel.

L'any 1796 ja és viuda i juntament amb sa germana Bernata, domiciliades totes dues a Alcanar; amb Bernata Sancho, domiciliada a Tortosa; amb Mn. Francesc Esteller, prevere, domiciliat a València; amb Josepa Uildemolins, domiciliada a Alcanar, i Joan-Antoni Sancho, també domiciliat a Alcanar, venen a Dídac Reverter dos garroferars, l'un a la partida de la Martinenca, aleshores terme d'Amposta, i l'altre al camí de Vinaròs, els quals havien heretat de Maria-Teresa Vivencio, viuda de Francesc Navés, per un valor de 800 lliures, de les quals 300 són per pagar el mateix Dídac, ja que els les havia deixat pel judici que van tenir a la Reial Audiència contra els consorts, Josep Reverter i Teresa Fibla; 200 per a la construcció del camaril que s'havia

de fer a l'ermita, per a Ntra. Sra. del Remei, segons va manar al seu testament l'esmentat Francesc Navés; 130 per pagar els hereus dels cònjuges ja difunts, Baptista Gil i Antònia Reverter, i les 170 restants perquè el mateix Dídac Reverter se n'encarregue de "redimir i quitar un censal", que entre tots paguen al cabiscol de la catedral de Tortosa, el qual abans corresponia al matrimoni, Francesc Navés i Maria-Teresa Vivencio²⁰.

Maria-Bernata Anglès i Prima

No li coneixem marit. La seua mare, en el testament, diu que és fadrina i per això li dóna de millores la casa del carrer de Càlig, a condició que, si mor sense fills, la casa esmentada casa ha de fer cap a Joaquina Caballero i Anglès.

Redactà el testament el 13 d'abril de 1799 davant del notari Bru Figueres.²¹ Més tard, el 27 de setembre de 1813 va fer un codicil davant del mateix notari²² i un altre el 30 de juliol de 1817²³. En el testament nomena marmessors el rector i el vicari que ho siguen, en el moment de la seua mort. Va deixar al seu fillol, Francesc Prima i Fibla, 10 lliures; a l'hospital de la vila, dos llençols; a ses nebodes Bernata i Maria-Francesca (Reinart, Regnart o Reguart), filles de Francesc i Isabel Caballero i Anglès, residents a Tortosa, i a sa neboda-neta Maria-Francesca Costas, filla de Nicolau i Joaquina Caballero i Anglès, totes les joies d'or i plata i la roba. Va nomenar hereves universals ses nebodes, Joaquina Caballero i Isabel Caballero, millorant a aquesta última amb un hort al camí de Càlig, anomenat "lo Forrellat", ja que Joaquina ja tenia per part dels seus avis la casa del carrer de Càlig. Tot això a condició que ni elles ni els seus fills ho poguessen vendre, però sí els néts.

Al primer codicil especifica com es reparteixen les deixes:

A Joaquina Cavallero;

Un garroferal i malesa, a la partida del mas d'en Galès, al terme d'Alcanar.

Un hort, anomenat "lo Reclot", al camí de la Martorella, al terme d'Alcanar.

Un hort, a la partida de la Tàpia, al terme d'Alcanar.

A Isabel Cavallero;

Un garroferal, a la partida de les Cases d'Alcanar, que -segons explica- per dins va la nova carretera reial, al terme d'Alcanar.

Un hort, a la partida del camí de Càlig anomenat "lo Forrellat", al terme d'Alcanar.

Un hort, a la partida del camí de Vinaròs i camí que va a la Martorella anomenat "lo Reclot", al terme d'Alcanar.

Heretat d'oliveres, a la partida de la Caragola, al terme d'Alcanar.

ELS FILLS DE JOAQUIM ANGLÈS I DE FERRAN

Marianna Anglès i Grau

Estava casada amb Josep-Esteve d'Abària, natural de Móra d'Ebre, fill d'Alexandre d'Abària i Rosa Saloni, amb qui va establir capítols matrimonials, davant del notari Josep Serrano d'Aparicio, el 18 de maig de 1785²⁴.

Va atorgar testament el 4 de gener de 1827, davant del notari Joan Baptista Serrano, i fou publicat el 27 del mateix mes i any²⁵. Pel que es veu, no va tenir descendència, ja que les deixes les fa a la família i nomena hereu universal son nebot, Joaquim-Ramon de Sunyer i Anglès.

Hem transcrit el testament, en l'apèndix documental, perquè creiem que és força interessant ja que aporta molta informació sobre el costum de com era un enterrament d'aquesta mena, les deixes que fa i també els personatges que hi intervenen, alguns de la noblesa forana, així com de persones de pes de la vida canareva de l'època, d'alguns aspectes de la vila i alguna partida del terme. També de les devocions familiars.

Hem de pensar que la capella dels Dolors era la de Sant Ramon de Penyafort, de Ntra. Sra. de Loreto i Sant Sebastià, que era la que els Anglès n'eren els patrons pel benifet que ja hem esmentat, fundat per Mn. Sebastià Anglès, oncle patern de l'avi de la testadora.

Al recer de Marianna, va venir a viure a casa d'ella, a Alcanar, sa cunyada Josepa d'Abària i Saloni, fadrina, la qual va redactar el seu testament el 3 de febrer de 1817, en el qual anomena usufructuària l'esmentada Marianna Anglès i hereva, quan aquesta moriga sa neboda, Rosa de Montagut i d'Abària, muller de Vicent Cuello, advocat de Tortosa²⁶.

Jaume Anglès i Grau

Es va casar amb Llorença Matutano i de Pedro, oriünda de l'Anglesola (Aragó), filla de Mariano i Maria de Pedro. Va ser l'hereu universal de son pare. Li coneixem una filla: Marianna.

L'any 1792 el trobem com a síndic procurador general, que juntament amb el batlle ordinari d'Alcanar, Josep Garriga, nomenen procuradors seus Jaume de Pons i Esteve-Fèlix Blanch, causídics de Barcelona perquè els represente a la Reial Audiència, a la Sala Criminal, per una causa contra Dídac Reverter, essent-ne testimonis Joaquim-Ignasi Aiguavives, estudiant de lleis, i Tadeu Traginer, apotecari²⁷. El dia 20 de març de 1796, el seu pare li fa donació d'unes sorts que posseeix al terme d'Amposta, a la partida de la Colla, tocant al riu Ebre, al costat de la bassa d'en Bedòs²⁸.

Va redactar l'últim testament que li coneixem, juntament amb la seva muller, el 17 de desembre de 1799, a casa seua al carrer dels Arcs, pel qual fan hereva universal a sa filla Marianna, que és l'única que van tenir, ja que Llorença en el seu últim codicil així ho explica. Es reserven l'usdefruit per al supervivent encara que es torne

a casar, però això sí, ha de passar l'herència a la filla comuna.

La seva viuda, Llorença, el 22 de maig de 1816 va establir capítols matrimonials amb Francisco de Paula Exea, tinent coronel dels Reials Exèrcits, fill de Ramon de Exea i Ana Ros, els tres últims de Cartagena²⁹. El dia 6 de març de 1817, Llorença va redactar un codicil, a casa seua del carrer del Vall, davant del notari Damas Mont-ros, en què confirma que s'havia casat en segones núpcies amb Francesc de Paula Exea, i explica que només té una filla que és Marianna Anglès i Matutano i que, com van acordar amb el seu primer marit, mana fundar un benifet en honor a Ntra. Sra. dels Dolors, sant Jaume i sant Llorenç, al mateix altar dels Dolors, que l'havia d'exercir algun fill del notari Bru Figueres, que després el patronat passés al familiar més proper al seu primer marit i que, si no el podia exercir algun fill de Bru Figueres, passaria al prevere més pobre d'Alcanar. També va manar fer un vestit de vellut de seda, un mantell de seda amb randa i una diadema de plata per a Ntra. Sra. dels Dolors. Tot a canvi de fer cent misses anuals per bé de l'ànima de son sogre i del seu primer marit. Aquest codicil es va publicar l'1 d'abril de 1817³⁰.

Francesca-Antònia Anglès i Grau

Va casar-se amb Marià de Sunyer, fill del matrimoni, Lluís de Sunyer i Teresa de Soler, de Gandesa, amb qui va establir capítols matrimonials el 27 de maig de 1793, davant del notari Bru Figueres³¹, com a procurador de la núvia va actuar de doctor en dret Andreu Chavalera, d'Alcanar, i del nuvi, el notari Josep Manyà, de Gandesa.

El nuvi va aportar tot el que havia rebut de l'herència de son pare, el qual havia atorgat testament davant del notari Pau Serrano, de Gandesa, publicat el 10 de novembre de 1792, tot i que la viuda es reserva l'usdefruit, però a canvi de viure

amb el nou matrimoni, accedeix a quedar-se només amb la meitat d'aquest usdefruit. La núvia va aportar un dot de 5.000 lliures, de les quals 2.078, amb diners d'or i plata, i les 2.922 restants en béns immobles, que són:

Un hort de cinc barcelles a Ulldecona, a la partida del camí d'Alcanar, valorat en 480 lliures.

Un altre hort a Ulldecona, a la partida anomenada del camí del castell o forn dels cànters, valorat en 170 lliures.

Un altre hort d'un jornal a Ulldecona, a la partida del pont del garrofer, valorat en 400 lliures.

Un altre hort a Ulldecona, a la partida del pont de Godall, estimat en 500 lliures³².

Dues heretats de vinya i terra de pa a Ulldecona, a la partida de la Millana, que van adquirir per la compra a carta de gràcia a Isidre Millan, pel preu de 317 lliures.

La meitat d'una vinya a Vinaròs, a la partida de les salines, vora mar, tocant al barranc d'en Jaume, la qual havien comprat a carta de gràcia, per 300 lliures.

Una casa a Vinaròs, al carrer o raval d'Ulldecona, que van comprar a carta de gràcia, per 400 lliures.

Un hort a Ulldecona, a la partida del banyador, que van comprar a Domènec Grau per 150 lliures.

Dues calaixeres, roba blanca i de color, joells, i deu lliures que les hi ha de donar l'hereu en faltar els seus pares.

El nuvi va correspondre amb un escreix de 2.000 lliures.

D'aquest matrimoni, en li coneixem els següents fills: Lluís, Marianna i Joaquim-Ramon.

El seu marit, quan va fer testament el 31 de maig de 1828, davant del notari Bru Figueres, ja era viudo. Ell va fer hereu universal son fill Joaquim-Ramon³³, a qui mana que ha de donar la casa i el patrimoni de Gandesa a un dels fills mascles, al que ell crega.

A Lluís, el trobem, el 1816, com a estudiant resident a Gandesa³⁴, Mariana i Joaquim-Ramon es van casar amb dos germans. Marianna, amb Llorenç de

Casa dels Sunyer al carrer del camí de Càlig, cantonada amb el carrer de Mn. Sebastià Anglès. Aquesta casa havia estat propietat de Marianna Anglès.

Escut d'armes situat dalt de la portalada de la casa dels "de Sunyer", que podria haver estat dels "Anglès"³⁸.

Magrinyà, i Joaquim-Ramon, amb Àngela de Magrinyà, fills d'Antoni i de Rafaela Jardí, de Falset³⁵.

El 22 de març de 1821, Marianna i Llorenç redactaren capítols matrimonials davant del notari Bru Figueres. El nuvi va aportar trenta mil lliures catalanes i la núvia dotze mil de la mateixa moneda, el nuvi la va correspondre amb un creix de tres mil lliures catalanes. També van estipular que, si no s'avenien en el matrimoni, el nuvi li cedia les possessions que tenia a la vila de Constantí, a la vila de Matret (sic) i les possessions a la vila de Gandesa³⁶.

El mateix any ja els havien redactat Joaquim-Ramon i Àngela, davant del notari Rafael Serrano, de Tivissa. La núvia aportà un dot de dotze mil lliures catalanes³⁷.

FILLS DE JAUME ANGLÈS I GRAU

Marianna d'Anglès i Matutano

Primer va establir capítols amb el castellonenc Francesc de Tirado i Sangüesa, l'1 de febrer de 1806³⁹, fill de Miquel Tirado i Maria Sangüesa⁴⁰, però no s'hi devia casar, ja que el 1810 fa fer uns altres capítols amb el benicarlando, Manuel Miquel de Polo, fill de Joaquim Miquel i Maria-Manuela de Polo, en què on posa que encara és donzella⁴¹.

Per redactar aquests capítols, els pares del nuvi, que tot i ser de Benicarló diuen que resideixen a la ciutat de Peníscola, van fer poders davant del notari Vicent Llaudís a l'advocat Josep-Antoni Bayarri, perquè els representés a la vila d'Alcanar.

El nuvi aportà:

Una masia anomenada de Pulpis, a la partida de Santa Magdalena de Pulpis, llavors terme d'Alcalà de Xivert.

Una masia anomenada Carchet, al terme de la vila de les Useres.

Una masia anomenada la Figuera, també a Useres.

Una masia anomenada de Foies, al terme de Benassal.

Una masia anomenada d'en Mancho o Maucho, al terme de Lucena.

Dos forns de pa a Castelló de la Plana. Vint-i-cinc cases, que tenen llogades a Castelló de la Plana, al carrer de Dalt, al costat d'un dels forns esmentats.

Una heretat amb casa, alqueria, bassa i altres edificis, a la partida del Lidon, al terme de Castelló de la Plana.

Un molí fariner, amb dues moles, a la vora del riu de la Sénia, anomenat molí de l'Om, al terme de la vila d'Ulldecona.

Un censal de sis-centes lliures, que els correspon Lluís Mont-ros d'Ulldecona.

Una heretat d'oliveres, al terme d'Ulldecona.

Una casa, al carrer de l'Abadia, a la vila de Benicarló.

La meitat d'una casa i celler, a la raval de Peníscola, a la vila de Benicarló.

Una heretat d'horta amb dues sènies i una era, situada al camí de Peníscola, al terme de la vila de Benicarló.

Una heretat de vinya, a la partida de Sant Gregori, al terme de Benicarló.

Una heretat de vinya i garrofers, a la partida del Macabeu, al terme de Benicarló.

Una heretat de vinya anomenada la Servellona, partida del Barranquet, al terme de Benicarló.

Una vinya, a la partida de les Solades, al terme de Benicarló, camí de Peníscola, anomenada de Lluís.

Un garroferal i paridor, a la partida del Boveral, al terme de Benicarló.

Un garroferal anomenat el Caus de Tortosa, al terme de Benicarló.

Una casa amb sa cotxera, a la raval del Cementeri, a la vila de Benicarló.

Una heretat d'horta amb sènia, a la partida Merceres, al terme de Peníscola.

Cinc-cents "pessos" de plata "labrada", herència de son oncle Felicio.

Cinc mil "pessos" en metàlic.

També, quan morga son pare, per ser el

primogènit, heretarà tots el béns vinculats de son pare i dels oncles.

La núvia aportà, mitjançant sa mare:

Heretat anomenada l'Illa, a la ribera de l'Ebre, al costat de Josep Balada, al terme de la ciutat de Tortosa⁴².

Terres de vinya i casa, del al barranc de Nicolau Costas a la part de la Ràpita, al terme de la vila d'Amposta,

Una heretat d'olivar, a la partida del Povet de Valldepins, al terme d'Ulldecona.

Un garroferal, i una sènia, a la partida de la Devesa, al terme de la vila de Vinaròs.

També aporta l'herència de son pare, negocis i compres a carta de gràcia. Tot i respectant l'usdefruit de sa mare Llorença Matutano.

ELS BÒRIA

Rafael de Bòria i Cartes

Era causídic i ens ha arribat a fer pensar que podia ser noble, perquè, en tota la documentació trobada, surt amb el "de", tot i que era fill de llaurador, Vicent, i Teresa Cartes.

El 1797 el trobem exercint el càrrec de batlle ordinari d'Alcanar.⁴³

Estava casat amb Agustina Matamoros. D'aquest matrimoni, en coneixem diversos fills: Bru, Rosa, Pau-Antoni, Paula, Josepa i Maria-Teresa.

Bru Bòria va ser oficial de la comptadoria de Catalunya, resident a Barcelona,⁴⁴ i més tard oficial comptable de rendes i arbitris d'amortització de Girona.⁴⁵

Rosa Bòria es va casar amb el cirurgià Felip Trullet.

A Pau-Antoni, li desconeixem l'ofici.

Paula Bòria era muller de Baptista Sans.

A Josepa Bòria, la trobem com a soltera el 1823.⁴⁶

Maria-Teresa Bòria casada amb el notari Bru-Gil Figueres⁴⁷.

Tots molt ben acomodats, però de mo-

ment no hem pogut provar la seua pertinença a la noblesa.

ELS CABALLERO

Juan Caballero Illanes Enríquez de Guzmán

El primer d'aquesta família que trobem domiciliat a Alcanar és Juan Caballero, fill de Sebastià-Rodrigo Caballero⁴⁸, cavaller de Santiago⁴⁹. Juan havia estat sergent major de Tortosa, era natural de Cadis i estava casat amb Maria-Bernata Delfin, natural de Longon, Itàlia⁵⁰.

Suposem que devien fixar la seua residència a Alcanar per l'amistat que devia tenir amb els germans Benet i Carles Prima i Vinyals, d'ascendència canareva. Benet va ser alcalde major de Tortosa i, a Carles, l'arxiduc li va confiscar tots els béns⁵¹. Per

Casa pairal dels Caballero, segons Joan Bta. Beltran i Reverter, en aquesta casa s'entrava, mitjançant una escalinata, pel portal del primer pis, que ara té un balcó, que sobresurt de la façana.

tant, a tots aquests personatges els devien unir les idees felipistes, a part de les polítiques de matrimonis.

La casa pairal dels Caballero és l'edifici que tothom coneix com el "palacio", que a les hores estava situat a extramurs⁵².

Del matrimoni Juan Caballero i Teresa-Bernata Delfin coneixem el següents fills: Tomàs, Agustí, Pere-Lluís, Francesca, Teresa-Margarida, Estanislau, Raimunda i Josep.

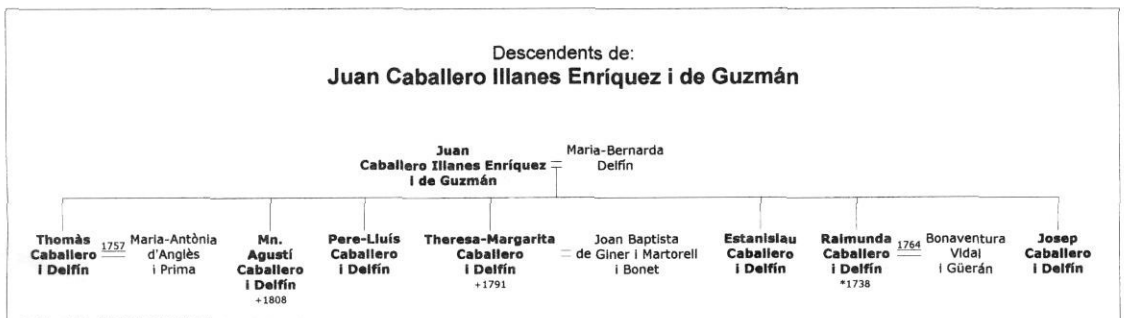
ELS FILLS DE JUAN CABALLERO

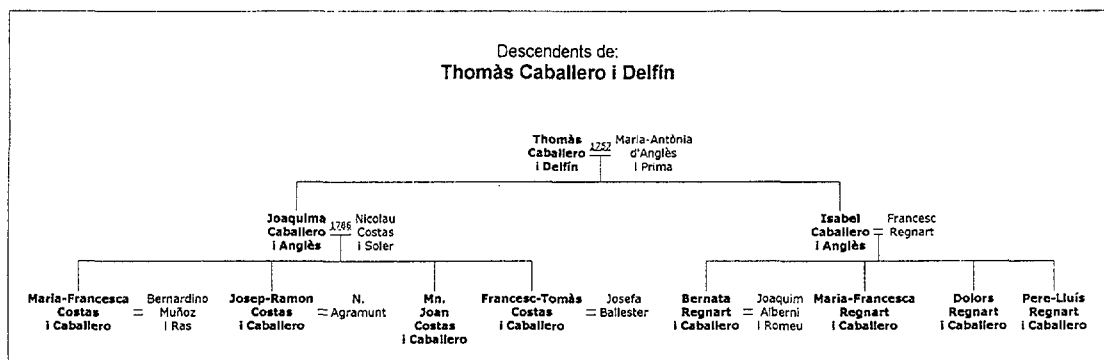
Francesc-Tomàs Caballero i Delfin

Com ja hem dit anteriorment, es va casar amb Maria-Antònia Anglès i Prima Sabem, perquè ho especifica en el seu testament, que havien fet capítols matrimonials davant del notari Vicent Gibert, de Vinaròs, i que havia correspost amb dues-centes lliures d'escreix. D'aquest matrimoni només coneixem dues filles: Joaquina i Isabel.

Francesc-Tomàs va redactar el testament el 23 de gener de 1785 davant del notari Ramon Mont-ros⁵³, va demanar ser enterrat a l'església parroquial de Sant Miquel d'Alcanar, va nomenar marmessors sos germans, Agustí i Pere-Lluís, i la seua muller, a la qual va fer usufructuària de la meitat dels seus béns.

Deixà a sa filla Joaquina cent lliures que les hi havia deixat en herència el seu avi i pare respectiu, Juan Caballero.

La resta de béns els deixà a parts iguals a ses filles, Joaquina i Isabel, tot i nomenant tutors i curadors de ses filles els marmessors esmentats anteriorment i son cunyat, Joaquim Anglès.

Aquest testament fou redactat a casa seua, la que diu que tenia davant del camí que anava a la vila de Vinaròs, o siga com ja hem dit al "palacio".

Agustí Caballero i Delfin

El trobem com a marmessor del testament de son germà Tomàs. Va escollir la vida eclesiàstica, que va exercir com a prevere beneficiat de l'església de Cantavella. Era el patró d'una capellania a Cadis fundada per Vicente Enríquez. Aquesta capellania, una vegada mort Agustí el 1808, fou reclamada per Marianna de Giner, el seu marit, Joaquim de Ferran, Joaquina Caballero i el seu marit, Nicolau Costas, els quals, com a nous patrons, la volien adjudicar a son nebot i fill respectiu Josep-Ramon Costas i Caballero, que llavors era estudiant a Tortosa i tenia 18 anys, argumentant que era descendent de Rodrigo Caballero⁵⁴.

Agustí va redactar testament el dia 18 de juliol de 1800 davant del notari Damas Mont-ros, d'Ulldecona, el qual fou publicat el 12 de febrer de 1808.⁵⁵ Va fer hereva universal sa neboda i fillola, Joana de Giner i Caballero, d'Ulldecona, però aquesta no

volia ser l'hereva i llavors va fer l'altra neboda, Marianna de Giner i Caballero. Tot i així va deixar 100 lliures a cadascuna de ses nebeses Joaquina i Isabel Caballero, i usufructuària d'un hort la seua criada Josepa Roca, muller d'Andreu Alfara, d'Alcanar. Foren testimonis de la publicació Rafael de Bòria i Cartes, causídic d'Alcanar, i el doctor en medicina, Pere Espinosa, habitant d'Ulldecona.

La seua hereva no va tardar gaire a vendre alguna propietat heretada, ja que el 5 d'octubre de 1808 ven la finca de la Solana a Miquel Chavalera, llaurador hisendat, d'Alcanar⁵⁶.

Pere-Lluís Caballero i Delfin

Sabem que fou marmessor del testament de son germà Tomàs.

Va fer la carrera militar, era capità del regiment de cavalleria de Santiago. El 1781, va rebre poders de sa germana, Teresa-Margarida per demanar comptes de les possessions que tenien a Itàlia, a Domingo Gaspari, col·lector de "los Reales Fondos de los Reinos de España y Sicilia".⁵⁷

Francesca Caballero i Delfin

Estigué casada amb Francesc d'Abària i Simó, morí abans que ell i tal volta de part. El seu únic fill, Faust-Ramon, no arribà a la plenitud de la vida i morí sense descendència⁵⁸.

Teresa-Margarida Caballero i Delfín

Segons els capítols matrimonials, va nàixer a Tortosa. Es va casar amb Joan Baptista de Giner i Martorell i Bonet, cavaller d'Ulldecona. Els esmentats capítols els redactaren el 28 de desembre de 1746⁵⁹ davant del notari ulldeconenc, Josep Domènech i Ferrer, però a Alcanar, on residia la núvia. El nuvi, va aportar al matrimoni, entre béns mobles, immobles i cafisos de blat, un valor de 4.000 lliures. Els pares de la núvia van aportar al matrimoni 1.000 lliures, entre joies, plata, joiells i roba. El nuvi hi correspongué amb un escreix de 500 lliures. Ella feia constar ser menor de 21 anys i major de 15.

D'aquest matrimoni, en coneixem tretze fills: Raimunda, Francesc-Antoni, Marianna, Francesca, Paula, Maria-Antònia, Dorotea, Ignasi, Teresa-Maria, Bernata, Fulgència, Maria-Bernata i Joana⁶⁰.

Teresa-Margarida tenia possessions, que havia rebut de sa mare, a Porto Longon de l'illa d'Elba a Itàlia.⁶¹

Morí d'un atac d'apoplexia i, com que va ser una mort sobtada, no va fer testament. Fou soterrada al vas propi, a l'església parroquial d'Ulldecona, davant la capella dels Sants Màrtirs l'11 d'agost de 1791.⁶²

Estanislau Caballero i Delfín

Sabem que son germà, Mn. Agustí, li va deixar 38 pesos, que eren de l'herència de son pare.

Raimunda Caballero i Delfín

Va nàixer a Tortosa el 6 de juliol de 1738. Es va casar amb Bonaventura Vidal el 21 de maig de 1764 a Torreblanca. Els seus descendents són els marquesos de Villores,⁶³ descendents dels Salvador de la vila de Sant Mateu, els quals ho eren de Pasqual Antolí i de Ferran, d'Ulldecona, i de Isabel-Maria de Borràs i Sans, de Benicarló.⁶⁴

Josep Caballero i Delfín

Va fer la carrera militar i era capità del regiment d'infanteria de Sòria. Sa mare va reclamar el seu sou quan ja era difunt el 18 d'agost de 1774.⁶⁵

ELS FILLS DE FRANCESC-TOMÀS CABALLERO I DELFÍN

Joaquima Caballero i Anglès

Va establir capítols matrimonials el 4 de febrer de 1786⁶⁶, davant del notari Pere Foguet, de Tortosa, amb Nicolau Costas i Soler, advocat de Calella, que havia vingut com a encarregat de les obres de Sant Carles de la Ràpita, en temps de Carles III.⁶⁷

El 17 de setembre de 1814, juntament amb el seu marit, va fer poders a Fèlix Buch, comerciant aveïnat a Sevilla, perquè els representés davant Juan Pérez de Mature, escrivent al Jutjat de Lletres d'aquella ciutat, on hi havia pendents unes actuacions de part de l'hospital de la "*Real Casa de la Santa Caridad de Nuestro Señor Jesucristo*" sobre la possessió dels béns rendes i finques del "*Mayorazgo*" que va fundar Sebastián Caballero Enríquez de Guzmán, comanador que fou de Aguilarejos de l'orde de Santiago, i per haver mort el marquès del Pedroso sense descendència. Ells reclamen que, en el seu testament, Sebastián Caballero, va manar repartir en tres parts l'herència, dues per als familiars pobres i la seva muller Petronila de Saldívar, i l'altra part per a l'esmentat Reial Hospital. Per tant, ells reclamen una tercera part per ser, Joaquima, néta de Juan Caballero, germà de l'esmentat Sebastià⁶⁸. Aquest "*Mayorazgo*" també el torna a reclamar son fill Tomàs el 1830⁶⁹.

D'aquest matrimoni, en coneixem quatre fills: Maria-Francesca, Joan Baptista, Josep-Ramon i Tomàs.

Va atorgar testament el 10 de setembre de 1828 davant del notari Bru-Gil Figue-

res.⁷⁰ Foren marmessors els seus tres fills mascles.

Va deixar:

A Josep-Ramon, la casa del carrer de Càlig, que havia heretat de sa tia Maria-Bernata Anglès i Prima, a condició de donar habitació a son fill i germà, respectivament, Joan Baptista, sempre que vingués a la vila d'Alcanar.

A Tomàs, li va deixar la casa palau amb tots els annexos, a condició de donar habitació a sa filla i germana, Maria-Francesca, quan vingués a la vila esmentada.

A Josep-Ramon i Tomàs, totes les terres que té a la partida del Codonyol.

A Maria-Francesca, tota la roba blanca i de color.

Com que ja havia designat algunes deixes en concret, la resta que, pel que explica eren els dos terços, els reparteix així: un terç per a Josep-Ramon i Tomàs i l'altre terç per a Joan Baptista i Maria-Francesca, a condició que mai no puguem hipotecar les deixes que han rebut de part dels seus pares.

Pel que fa als seu fills, podem dir que:

Maria-Francesca Costas va establir capítols matrimonials davant del notari Bru Figueres, el 7 de gener de 1820, amb Bernardino Muñoz,⁷¹ cavaller de la reial orde de "San Hermenegildo", tinent coronel agregat de l'estat major de la plaça de la ciutat de València, resident a Sant Carles de la Ràpita, fill de José Muñoz i Manuela Ras, de Valladolid. L'any 1828 ja era viuda, perquè va atorgar poders a Francesc de Paula Aragonès, de Tortosa, per cobrar les pagues de viduïtat.⁷²

Josep-Ramon Costas es va casar el 1829⁷³ amb Narcisa Agramunt, filla de Felip Agramunt i Maria-Rita Agramunt, cònjuges de Sant Mateu.⁷⁴

Joan Costas va ser canonge de la seu tortosina. És pel seu testament, passat a la

comptaduria d'hipoteques de Tortosa, que sabem qui eren els seus germans.⁷⁵

Francesc-Tomàs Costas estava casat amb Josepa Ballester.⁷⁶ Francesc-Tomàs també va reclamar el 1828, el "Mayorazgo" fundat per Sebastián Caballero Enríquez de Guzmán,⁷⁷ que ja hem esmentat anteriorment.

Isabel Caballero i Anglès

Es va casar amb Francesc Regnart, advocat de Tortosa. Devia fer-ho a disgust de sa mare, ja que el 1790 fa poders a Joan Cuello, notari de Tortosa, perquè la represente en les exigències que pensa fer a sa mare per no haver-li donat allò que li corresponia en casar-se.⁷⁸

D'aquest matrimoni, en coneixem quatre fills: Bernata, Maria-Francesca, Dolors i Pere-Lluís.

El 1817 va vendre, per dues-centes vint lliures moneda de plata valenciana, a Joaquim-Ignasi Aiguavives i Fibla, el qual era cosí prim seu, una heretat d'horta a la partida de la Caragola, anomenada la Piqueta.⁷⁹ Hem traduït del castellà la descripció de l'heretat perquè creiem que dona una informació prou detallada del lloc i que qualsevol persona d'Alcanar pot identificar:

"Afronta a cerç amb l'hort que anomenen la Solana, que és de sa germana Joaquina i de Nicolau Costas, i Miquel Chavalera, mitjançant camí, aquest hort de la Solana –explica– que abans havia estat de son oncle Mn. Agustí Caballero, al mar amb un hort dels hereus de Jaume Anglès i Grau, el qual havia estat de son oncle Estanislau Caballero, a ponent amb Marianna Fibla, tia del comprador, mijançant el camí anomenat de la Caragola, i un hort de Mauro Sancho de Felip, i a llevant amb el verger dels consorts Nicolau Costas i Joaquina Caballero, que abans havia estat de son oncle Mn. Agustí, i amb els terrenys

dels hereus del Palau que havia estat de son avi Juan Caballero."

Isabel va redactar el seu testament el 24 d'octubre de 1831 davant del notari Joan Baptista Serrano.⁸⁰ Per aquest testament sabem que sa filla Bernata estava casada amb el cavaller tortosí Joaquim Alberni i Romeu, sotstinent del regiment d'infanteria lleugera de Girona.⁸¹

ELS PRIMA

Al segle XVIII d'Alcanar trobem dos germans, Benet i Carles Prima i Vinyals, fills del Dr. en dret, Carles Prima, i de Josepa Vinyals i Jover, sense els quals no s'entendria la historiografia de l'Alcanar del segle XVIII, ja que se'ls atribueix la pressió feta perquè el poble d'Alcanar abraqués la causa de Felip V. La seua importància rau en això, però de moment no els podem catalogar com a nobles perquè no hem trobat els títols que els permetien entrar en aquest estament.

Benet Prima i Vinyals

*"Se graduó de Doctor en Leyes en la Universidad de Gandía en 1718. Fué Alcalde Mayor de Tortosa y Teniente de corregidor una porción de años y desempeñó otros altos cargos."*⁸²

En un document sobre el pupil·latge de Francesca Verge, fet el 9 d'octubre de 1723, el notari l'anomena "nobilem".⁸³

Era fill del canareu Carles Prima, doctor en dret, i Josepa Vinyals. Estava casat amb Antònia Reverter.

D'aquest matrimoni, en coneixem dues filles, que potser per això no li continuà la nissaga: Teresa i Josepa.

Teresa maridà amb el jurista Josep Sancho i Reverter, fill del també jurista Josep Sancho i Crescència Reverter.

Josepa fou la segona muller del cavaller Jeroni Anglès i Pastor.

Carles Prima i Vinyals

Era doctor en dret, germà de l'anterior. Es va casar amb Josepa Queralt i Fibla, filla del també felipista doctor en medicina Damià i de Maria Fibla.

Li coneixem dos fill: Francesc i Agnès.

Francesc havia nascut a Vinaròs al 1708, també era doctor en dret i es va casar amb Anna Alarte i Trias. Fou batlle d'Alcanar el 1768.

ANNEX DOCUMENTAL

En aquest annex hem posat l'armadura de cavaller de Jeroni Anglès i Pastor, ja que és l'única que hem trobat de tota la comarca i creiem que és força interessant.

També hem inclòs dos testaments: un, de Josepa Prima i Reverter, i l'altre, de Marianna Anglès i Grau, perquè, juntament amb l'armadura de cavaller esmentada, ens dóna força informació dels lligams entre les famílies benestants de la vila d'Alcanar i comarques de l'Ebre i del nord de Castelló.

Armadura del cavaller Jeroni Anglès i Pastor⁸⁴:

"En nombre de Dios nuestro señor todo poderoso y de la serenissima y Bienaventurada siempre Virgen Maria santísima Reyna de los Angeles y señora nuestra y del Bienaventurado Apostol Santiago, patron luz y espejo de las Españas, en la presente Fidelissima Villa de Alcanar del Principado de Cathaluña, Corregimiento de la Ciudad de Tortosa, y en las casa de la Residencia del Noble señor Dⁿ. Juan Cavallero citas extremuros de dicha presente Villa, a los veintinueve dias del presente y cadente mes de setiembre, año contado del nacimiento de nuestro señor Jesuchristo. mil setecientos treinta y nueve. En presencia de dicho noble señor Dn. Juan Cavallero, y de muchos cavalleros, y otros personados del

mayor distintivo de dicha presente villa y otras de su vecindad y ante mi el Es^{no}. Y testigos infraescritos parecio el señor Geronimo Angles y Pastor Domiciliado en la mesma, y presento a dicho Noble señor Dⁿ. Juan Cavallero un Real Despacho de S Mag^d el Señor Dⁿ. Phelipe Quinto Rey de las Españas (que Dios ...) firmado de su Real mano, y referendado del señor Dⁿ. Yñigo de Torres y Oliverio su secretario, Dado en el Rl. Sitio de Sⁿ. Ildefonso a los once dias del presente cadente mes de setiembre cometida a dicho noble señor Dⁿ. Juan Cavallero, para que le arme cavallero como en dicha Rl. Prevision se contiene, el tenor de la qual (de que yo infraescrito Es^{no}. certifico, y doy fe) es como se sigue = El Rey = Noble y Amado Dⁿ. Juan Cavallero; Por quanto ha venido en condezender con la instancia de Geronimo Angles y Pastor de armarle cavallero, condecorandole con el cingulo militar, y concederle el Privilegio de tal para si, y sus sucesores. Por tanto en virtud de la presente, os doy amplia y plena comission, y facultad, para que usando de mi Rl. Autoridad, armeis cavallero al dicho Geronimo Angles y Pastor, dandole el cingulo militar, y concediendole todas la insignias militares que en semejantes casos se han acostumbrado. Y de haver cumplido con esta solemnidad me remitais testimonio autentico por mano de mi infraescrito secretario, para que se le expida el Privilegio de la referida merced. Fecha en Sⁿ. Ildefonso a onze de setiembre de mil setecientos treinta y nueve.= Yo el Rey. = Por mand^o. del Rey nuestro señor. = Dⁿ. Diego de Torres y Olivario.= Comission a Dⁿ. Juan Cavallero para que arme cavallero á Geronimo Angles y Pastor.= Refrend^{ta}. setenta y cinco R^s. Uⁿ. = secretaria quinze R^s. = Y assi presentada vista, y entendida por dicho Dⁿ. Juan Cavallero, el expressado Geronimo Angles y Pastor pidió, y requirio a dicho señor comissionado la obediencia y

cumpla como en dicha Rl. Provision se contiene.

El dicho señor Dⁿ. Juan Cavallero la tomo en sus manos, la besó, y puso sobre su cabeza descubierta y dixo que estava pronto a obedezzer y cumplir la que s. rl. Mag^d. Se servia mandar, con el acatamiento, honor, reverencia y respeto que devia, y era obligado con la carta de su Rey y señor natural e incontinente el expresado Geronimo Angles y Pastor, estando en un salon de las susodichas casas, presentes muchos cavalleros, y personas de la mayor graduacion que se juntaron eligio y nombró en Padrinos a Dⁿ. Joseph de Ferran y Dⁿ. Carlos de Ferran, hermanos, cavalleros domiciliados en la villa de Ulldecona, de d^{no}. Principado y Correg^{to}. hallados al presente en las sussod^s. casas y salon, los quales fueron con el expresado Geronimo Angles y Pastor ante dicho señor Dⁿ. Juan Cavallero, quien mando a d^s. Padrinos en virtud de la antedicha Real Provision, ciñan una espada el dicho Geronimo Angles y Pastor, y le calze cada uno de ellos una espuela. Y assi fecho, y en esta conformidad executado el mesmo Geronimo Angles y Pastor sacó la espada desnuda, y el expressado señor Dⁿ. Juan Cavallero le dixo por tres vezes con alta, e, inteligible voz al sussodicho Geronimo Angles y Pastor puesto de rodillas ante dicho señor Dⁿ. Juan Cavallero comissario de dicha Rl. Provision respondió; si quiero; quien rezibio juramento á Dios N^o. Señor, y sus santos quatro Evangelios en la devida forma de derecho del citado Geronimo Angles y Pastor y pregunto: si moriria por la fee de Jesuchristo nuestro señor, y por el Rey y señor natural de su Patria, a que el citado Geronimo Angles y Pastor respondió mediante el sussodicho juramento Que si moriria como dicho es por la fee de Jesuchristo, nuestro señor, y por el Rey y señor natural de su Patria. E, dicho noble

señor dixo; En virtud de la Real autoridad a mi comunicada, yo os armo cavallero a vos Geronimo Angles y Pastor con todas las libertades, prerrogativas, inmunidades, exemptions, Potestades y facultades que en semejantes casos se acostumbran y, tomando la espada dicho Dⁿ. Juan Cavallero de mano del expressado Geronimo Angles y Pastor, le dio con esta tres golpes en la cabeza, y dixo por tres veces: Dios os haga buen cavallero, y el señor Santiago os dexé cumplir lo que haveis prometido e incontinentemente dicho señor Dⁿ. Juan Cavallero enbaynó la espada al expressado Geronimo Angles y Pastor, con que se dio fin a dicho acto y armadura. E dicho Geronimo Angles y Pastor pidio a mi el infraescrito Es^{no}. se lo de por testimonio. E yo el Es^{no}. infraescrito que con los testigos abaxo nombrados presente fui a todo lo que d^o. este doy el presente firmado de sus nombres a los quales doy fee que conozco, siendo en ello presentes por testigos el Muy Illre. S^r. Frey Dⁿ. Vicente Pasqual de Riquelme, cavallero de la Inclita y sagrada Religion de Sⁿ. Juan de Gerusalén, comendador actual de dicha presente villa, y de las villas de la Cenía, Mirambel, y la Cuba, y los Doctores en ambos Derechos Andres Chavalera mayor en días y Joseph Ayguavives domiciliados en dicha presente villa.

Juan Cavallero de Rl. Comissionado = Geronimo Angles y Pastor

Ante mi
Joseph Domenech y Ferrer Es^{no}. "

Testament de Josepa Prima i Reverter:

"En nombre de Nuestro Señor Jesuchisto, y de la Virgen Santissima su bendita Madre abogada de todos los pecadores, sea. Amen.

Sepase por esta publica Es^{ca}. De testamento, como yo D^a. Josefa Prima viuda, hija legitima i natural de Dⁿ. Banito Prima y Antonia Reverter difuntos consortes

vecinos todos de la villa de Alcanar del Prindo. de Cath^a., y Obispado de la Ciudad de Tortosa; estando detenida en cama de enfermedad corporal, temedora de la muerte que es natural, pero por la Divina Clemencia en mi sano juhicio, entendim^{to}. conforme y palabra clara y maniesta, deseando salvar mi alma hago, ordeno, y otorno mi ultimo y ultimo testam^{to}. con la forma sig^{te}.

Prim^{te}: Encomiendo ni alma á Dios Nuestro Señor que la crió y redimió con el estimable precio de su sangre, y para que por los meritos de su sagrada pasion, y muerte la quiera llevar á su santa gloria, para la qual la crio.= Otro si: Quiero, y mando sean todas la mis deudas pagadas, aquella empero que lagitim^{te}. contares en deudora por Escrituras publicas, privadas, testigos, ú otras legitimas pruebas, observando el fuero de la mas sana y segura conciencia.= Otro si: Quiero, y mando que siempre y quando la voluntad Divina fuere servida llamarme de esta a la otra vida, mi cadaver sea enterrado y sepultado en la Yglesia Parroquial de la presente villa con entirro doble, con todas las solemnidades acostumbradas; Y que de lo que se paga por la entrada en la Yglesia quiero se me funde un aniversario perpetuamente celebrador: Y para cumplir y efectuar todo lo referido, quiero se tomen de mis bienes la cantidad de sesenta libras mon^a. de plata val^a. = Otro si: Quiero y es mi voluntad que á mas de las sesenta libras, se entregue al R^{do}. P. Pasqual Esteller, Religioso de la Orden del Gran P. Sⁿ. Francisco, la limosna necesaria para que celebre un trentenario de misas rezadas por mi alma.= Otro si; Elijo y nombreo en Albaceas ó executores testamentarios á ños de mi muy amados Dⁿ. Benito Manuel Sancho y Prima, á D^a. Antonia Anglés, y á D^a. Maria Bernarda Anglés doncella, dandoles á los tres juntos y a cada uno de

por si todo el poder que se suele y acostubra dar.= Otro si; dexo, mando y lego de mejoras á la de mi muy amada hija D^a. Maria Bernarda toda aquella casa que tengo y habito dentro la pre^o. villa y calle nombrada de Calig si y conforme se hallara el dia de mi muerte; con el pacto y condicion qe si muere sin hijos de legitimo matrimonio nacidos y procreados, quiero y es mi voluntad que en este caso pase y vaya dha. casa á mi amada nieta D^a. Joaquina Cavallero y Anglés.= Otro si: Quiero, y mando que la cosecha viniente de todos frutos, sea p^a la referida mi hija D^a. Bernarda. Todos empero los demas Bienes míos, drs., voces y acciones, asi muebles, como rahizes que generica y universal^{me}. tenga y tocarme puedan en qualq^r. Parte que fuere, y por qualesq^a. titulos, causas, y razones dexo á las de mi muy amadas hijas D^a. Antonia, y D^a. Maria Bernarda Anglés hermanas, á las quales instituyo, y nombro por mis legitimas universales y generales herederas, y partan igual^{me}. con la vendicion de Dios y mia. Este es mi ultimo y valido testam^o. ultima y postrimera voluntad mia que por tal quiero valga, y tenga su execucion y cumplim^o. luego seguida mi muerte: Y a mayor abundam^o. revoco y annulo y quiero tener y doy por revocados y annulados, y de ningun valor y efecto todos y qualesquiera testamentos, y codicilos, ú otras qualesquiera voluntades en poder de qualesquier Es^{no}., ó Notario en qualquier modo otorgados, y solo quiero valga este que ahora otorgo: el qual si valer no puede por via y dro. de testamento, á lo menos quiero valga por dro. De codicilo, testam^o. ... ó por aquella otra especie ultima voluntad que mejor haya lugar en dro., segun costumbre de la Ciudad de Tortosa, uso y practica de la pnte. villa, Del qual seguida mi muerte, quiero se libren los traslados necesarios. Hecho fué estem oi testamento en dha. villa de Alcanar á los

veinte y ocho dias del mes dr Febrero del año contando de la Natividad del Señor mil setecientos ochenta y cinco: Siendo presentes por testigos Rafael Borya causidico, y Josef Antonio Pujalt maestro de primera letras, de esta dha. villa vecinos, conocidos, llamados y rogados. E yo el Es^{no}. conozco á la testadora que no firmó por impedim^o. de su enfermedad, lo executó á su ruego uno de los citados testigos de que doy fee.=

Joseph Antonio Puchalt testigo

Ante mi

Ramon Montros Es^{no}. "

Testament de Marianna Anglès i Grau:

"En nombre de Nuestro Señor Jesus Cristo y de la Gloriosa siempre Virgen Maria Madre suia y Señora Nuestra sea Amen.

Yo D^a. Mariana Anglès, viuda de Dⁿ. Josef Estevan de Abaria hija legitima y natural de los difuntos Dⁿ. Joaquin Angles y de Ferran, y de D^a. Josefa Grau, vecina de esta Villa de Alcanar del Corregim^o. de la Ciudad de Tortosa: Estando en Sanidad por la gracia de Dios, y pensando en la muerte que ha de venir, à fin de que no me halle despravenida, instituyo, hago y ordeno este mi testamento de la manera siguiente.

Primeram^o. creiendo como firmemente creo en todos los Articulos de la fé, que Nuestra Madre la Santa Iglesia Catolica Apostolica Romana nos manda creer; y esperando que Dios Ntro. Señor por su infinita misericordia me perdonará mis culpas y pecados, por si acaso falta algo que purgar de las culpas y defectos que he cometido, y mi Alma por ello es detenida al Purgatorio, para su sufragio, ordeno y mando que seguida mi muerte, se de sepultura Eclesiastica a mi cuerpo, vestido con el Abito de Ntra. Señora de los Dolores, con aquella pompa funeral que a los de mi clase

corresponde y se acostumbra hacer en esta Parroquia, con asistencia de todos los Eclesiasticos tanto Seculares como Regulares que se hallen en esta Villa, convidando antes a los que no son Beneficidos de esta Parroquia; quiero ademas; que si mi entierro es por la tarde se canten visperas de difuntos en la Iglesia estanto mi cuerpo presente, y por la mañana en la Iglesia se canten Maitines de difuntos aunque mi cuerpo este en casa, y si mi entierro es por la mañana se cantaran los Maitines la tarde antes, y que à ellos asistan todos los Eclesiasticos como al entierro, dandoles a cada uno lo que sea regular, y se haia dado en otras ocasiones semejantes.

Ítem; Nombro por mis Albaceas y executores de este mi testamento, por lo que toca à hacer executar y cumplir lo que mando que se haga y se celebre en esta Parroquia de Alcanar, à Mn. Josef Guardia, y à Mn. Andres Chavalera Presbiteros Beneficiados de esta Parroquia, al D^r. D^o. Matias Chavalera del de la de Benicarlò, y al heredero que nombrarè. Por lo que toca à Mora de Ebro nombro por Albaceas a los Pbros. M^o. Joan Baptista Pedret, Prebendado, y à M^o. Ramon Borràs beneficiado, dandoles à todos y cada uno de porsì, las facultades para ello necesarias. Ítem: Señalo de mis bienes para pagar los gastos funerales y damas que dispongo, dos mil libras moneda de plata valenciana, las que se invertiran del modo siguiente: Prim^{te} quiero que mil y doscientas libras, extrahidos todos los gastos funerales, se inviertan en misas rezadas, dando de estas al Clero de Alcanar la mitat, a Dn. Josef Lazaro Pbro. Secularizado vicario de la misma cuareinta y cinco misas al fuero de diez reales de vellon cada una; a Dn. Fernando Ayguavives monge de Benifaza tres trentenarios de la limosna de peseta cada misa, a Dn. Andres Chavalera, y a Dn. Matias Chavalera tres trentenarios a cada

uno, y un trentenario a Dn. Juan Vila de la misma limosna de peseta, y lo que sobrara, a disposicion de los Albaceas de esta Parroquia.

Ítem: Quiero que de las dos mil libras de plata arriba señaladas sean entregadas doscientas libras a los mismos Albaceas de esta Parroquia, para que la mayor parte las repartan entre los pobres enfermos de esta Parroquia aunque su distribucion dure un año o mas.

Ítem: Asi mismo quiero y es mi voluntad, que luego de seguida mi muerte, se celebren en la Parroquia de la Villa de Mora de Ebro, los sufragios por mi Alma como si yo hubiese muerto allí, y acostumbra a celebrar aquel Clero en los difuntos de aquella Parroquia que son de mi clase, y estos se pagaran de seiscientas libras plata valenciana parte de las dos mil arriba señaladas, y lo que sobrará lo invertiran mis Albaceas de Mora de Ebro en misas rezadas al foro de peseta, distribuiendolas entre todos los Presbiteros tanto Seculares como Regulares establecidos en dicha Villa de Mora.

Ítem: Quiero i es mi voluntad, que mi heredero luego que esten celebrados los funerales del modo como lo dexo mandado tanto en esta Parroquia de Alcanar, como en la de Mora de Ebro, pague lo que importaran en una y otra Iglesia, y pagados que esten, mando que antes de concluir el primer mes del dia de mi muerte entregue a los Albaceas que nombro para esta Parroquia doscientas libras, y a los de Mora cien, a los cuatro meses del dia de mi muerte, otras doscientas libras a los Albaceas de esta Parroquia, y cien a los de Mora, a los ocho meses de mi muerte entregará trescientas libras a los Albaceas de esta de Alcanar, y ciento y cincuenta a los de Mora, y la restante cantidad para el dia de mi Aniversario que esté entregada toda, y celebrado si es posible todo lo que importe la limosna. Mi heredero si quisiera

entregar por si en los plazos que señalo o antes alguna cantidad a los que van nombrados podia hacerlo, pero hara ver a los Albaceas con el recibo o recibos haber cumplido, distribuyendo proporcionalm^{te}. lo que se vaia entregado entre todos aquellos que yo nombro para que celebren por mi. Las doscientas libras plata que hacen parte de las dos mil de bien de alma, que senyalo parte para los Pobres enfermos la maior parte las pagará mi heredero cuando bien visto será a los Albaceas de esta Parroquia de Alcanar, o antes de concluir el año de mi muerte, o pasado si asi lo juzgan conveniente.

Ítem: Quiero y es mi voluntad que a mas de la dos mil libras plata valenciana arriba señaladas para bien y sufragio de mi alma, se tomen de mis bienes Mil libras de la misma moneda de plata valenciana, y se empleen e inviertan en la fundacion perpetua en esta Iglesia de Alcanar por sufragio de mi alma, y de las de mi intencion las funciones siguientes a saber: En el día de Maria SS^{ma} de los Dolores terciá, Misa maior, y por la tarde Visperas, igual funcion en el día de Santa Ana; lo mismo en el día de San Fran^{co} de Asis, y en el día Aniversario de mi muerte o el día antes o despues, o el mas inmediato en que pueda entrar, quiro que se cant un Nocturno de difuntos, y luego un Aniversario solemne por mi alma, y en el caso que dicha cantidad de mil libras de plata su redito anual no fuese suficiente para fundar perpetuamente las funciones arriba señaladas, en este caso, se quitará alguna de ellas o mas a disposicion de mis Albaceas; y mi heredero tendrá de entregar dicho capital de mil libras de palta valen^a, ha de pagar anualm^{te}. la pension segun que mejor le acomode, y cumplirá puntual y exactam^{te}. todo cuanto va expresado, bajo la pena de perder mi herencia.

Ítem: Asi mismo es mi voluntad, que a mas de lo que hasta de aqui he dispuesto

en favor y sufragio de mi alma, y de las de mi intencion, quiero, que en la Parroquia de la Villa de Mora de Ebro, se funde perpetuam^{te}. un sufragio de mi alma y demas de mi intencion, en todos los Jueves terceros de cada mes, una misa cantada que llaman de renovacion con el SS^{mo}. Sacramento expuesto, y que en ella se renueve la Sagrada Hostia, como en algunas parroquias de este Obispado se acostumbra hacer; señalando para ello como expesam^{te}. señalo, la cantidad de Mil y doscientas libras moneda de plata valenciana que expresam^{te}. y a mas de las mandadas arriba, para estas misas señalo: y si el redito o pension anual de esta cantidad no fuese suficiente para la celebracion de las doce misas de renovacion anuales en la forma expresada, se haran la que puedan entrar; asi como si sobrare de los reditos anuales de este capital como queda dicho, lo sobrante quedara a favor de mi infraescrito heredero, quedando de arbitrio y eleccion de este el entregar el capital, o pagar anualmente la pensiones, segun que mejor le acomode.

Ítem: Quiero que de lo contenido hasta de aqui se den a expensas de mi infraescrito heredero, cautro copias a saber las dos fe facientes, y las otras dos sencillas; debiendo añadirse a las copias la clausula entera de institucion de heredero, y serán una sencilla y otra fe faciente para los Albaceas y Clero de esta de Alcanar, y las otras dos para el Clero y Albaceas de la Villa de Mora de Ebro.

Ítem: Es mi voluntad, que el Altar de Maria SS^{ma}. de los Dolores que acaba de construirse y colocarse en su propia Capilla de esta Parroquia de Alcanar, quiero que mi heredero la mande dorar dentro de cuatro años contando del día de mi muerte, y así mismo quiero que dentro los expresados cuatro años made hacer una lampara de plata para el mismo altar y capilla de Maria

SS^{ma}. de los Dolores, y componer en diadema la corona, si durante mis días no he mandado yo hacer uno y otro.

Ítem: En atención a que Magdalena Pedret mi criada me ha servido bien, y espero que continuara en lo sucesivo, quiero remunerarla, y para que me encomiende a Dios, le dexo para mientras durara su vida, dos reales de vellon diarios, pagaderos mensual^{te}. por mi heredero, a no ser que ella, y dho. mi heredero se convengan de otra manera; y a mas de lo dicho, le dexo y lego una onza de oro por una vez; y la cama en que duerme en la misma forma con que la usa, con dos sabanas mas de las gruesas que tengo para luego de seguida mi muerte.

Ítem: Dexo y lego a Dⁿ. Valentin Montagut y Abaria, vecino de la Villa de Mora de Ebro, aquellas quatrocientas libras de plata que entre otras cosas me dexó y legó mi difunto esposo Dn. Josef de Abaria su tío, en su ultimo y valido testam^{to}. que en quince de marzo de mil ochocientos quatro hizo y otorgo en poder de Joaquin Descarrega Es^{no}. que fué de dicha Villa de Mora; y a mas le dexo y lego para luego de seguida mi muerte, un colgante de perlas de las que tengo, para que quiera acordarse de encomendar a Dios mi alma.

Ítem: Dexo y lego por una vez solam^{te}. a Dn. Ramon de Abaria y Coronado, y a Dn. Josef de Abaria y Coronado hermanos, cien libras moneda de plata valen^a. a cada uno, pero no podran pedirla que no pasen quatro años despues de mi muerte.

Ítem: Dexo y lego por una vez a D^a. Joaquina Cavallero mi prima, doscientas libras plata valenciana, pero no podra pedirla que no sean pasados quatro años despues de mi muerte, pagaderas en dinero, o tierras.

Ítem: Dexo y lego a mi prima D^a. Isabel Cavallero por una vez, y para que me encomiende a Dios, doscientas libras plata valen^a. pagadera en dinero, o tierras, pero

no podra pedirlas que no sean pasados quatro años despues de mi muerte.

Ítem: Dexo y lego a D^a. Rosa Montagut y Cuello, doscientas libras plata valen^a. por una vez, en dinero o tierras, pero no podra pedirlas que no sean pasados quatro años despues de mi muerte, y a mas le dexo para seguida mi muerte, un colgante de perla de las que tengo en casa.

Ítem: Dexo y lego a D^a. Teresa Cuello y Montagut, que esta proxima a tomar Abito de Religiosa, por una vez, cien libras plata en dinero, pero no podra pedirlas que no pasen quatro años despues de mi muerte; y para seguida mi muerte le dexo el corazoncito de oro que tengo entre mis alajas, para que quiera acordarse de encomendar a Dios mi alma.

Ítem: Dexo y lego a Maria de los Dolores Sorolla la casa mia en que vive su padre Josef Sorolla, que fue de sus abuelos que esta en esta Villa à lo ultimo de la calle que va al Prado, para que me encomiende a Dios.

Ítem: Dexo y lego a Mariana Chavalera por una vez cien libras de plata en dinero; pero no podra pedirlas que no pasen quatro años despues de mi muerte.

Ítem: Dexo a Dn. Andres Chavalera y Gil, Pbro. Beneficiado de esta Iglesia de Alcanar, para luego de seguida mi muerte el Huerto Vergel llamado de la Solana que por un lado confronta con otro pedazo de Solana de Miguel Chavalera y por abajo con el camino llamado de la Caragola; con la precisa obligacion de pagar las obligaciones a que esta afecto dho. huerto solana, y consta en la Escritura a mi favor otorgada por D^a. Joaquina Cavallero en el día veinte de septiembre de mil ochocientos veinte y dos en poder de Bruno Figueres Es^{no}. de esta Villa de Alcanar, para que quiera acordarse de encomendar a Dios mi alma.

Ítem: Dexo y lego por una vez à D^o. Joaquin de Sunyer cuñado de mi hermana D^a. Fran^{ca}. Antoni Anglès, y para luego de seguida mi muerte, y en el estado que se encuentre el dia de mi muerte, la heredad nombrada la Colla, que tengo y poseo en el termino de la Villa de Amposta, y para que quiera acordarse de encomendrs a Dios mi alma.

Ítem: Dexo y lego por una vez al S^o, Hospital de esta Villa de Alcanar cien libras de plata valen^a. las que invertiran mis Albaceas en obras del mismo S^o. Hospital, i bien en equiparlo de algun mueble o ropas, o en aquello que juzguen mas preciso; y a mas quiero que se led en seis sabanas de las gruesas.

Ítem: Dexo y lego à la Casa Santa de Jerusalem por una vez veinte reales de vellon; è igual cantidad de veinte reales de vellon al Montepio Militar por una vez, conforme se halla mandado en virtud de Real Orden comunicada a los Es^{nos}. para su cumplim^o., lo que se me ha advertido por el Es^{no}. que debiera recibir esta mi disposiciones testamentaria.

Ítem: dexo y lego, a mi sobrina, Mariana de Sunyer consorte de D^o. Lorenzo Magriña, la mitat de la Hacienda huerta que tengo en el termino y huerta de la Villa de Ulldecona, y que tengo dada en arriendo à amedias a los vecinos de la citada Villa de Ulldecona, para que quiera acordarse de encomendar a Dios mi alma.

Ítem: De todos los demas bienes mios, muebles, rahices, d^{ros}., voces, y acciones mias universales que ahora me tocan y pertenecen, y en lo venidero tocar y pertenecer me puedan, por qualquier causa titulo motivo o razon, como igualm^{te}. los que durante mi matrimonio con mi difunto esposo D^o. Josef Estevan de Abaria aumentaron pues para ello me dio facultat mi marido en su ultimo testam^o. que en quinze de marzo de mil ochocientos quatro,

hizo y otorgó en poder de Joaquin Descarrega Es^{no}. de la Villa de Mora de Ebro, como igualm^{te}. los del aumento de dote mio, menos los que en este mi testam^o. van dados y legados, los que quiero se den a quien y como en sus respectivos lugares van dados y legados Ynstituyo y nombro por heredero mio universal a mi sobrino a D^o. Joaquin Ramon de Sunyer hijo de mi hermana D^a. Fran^{ca}. Antonia, para que los haia y goce con la bendicion de Dios, con el pacto y expresa condicion, de que si dho. mi heredero dexare de cumplir con exactitud y puntualidad todo lo por mi dispuesto en este mi testam^o., quiero y es mi voluntad que todos los gastos que ocurran por su morosidad, o bien sea por la aclaracion de qualquier duda en juicio o fuera de él tendrá obligacion de abonarlos y pagarlos en los bienes mios de que le hago y nombro heredero, señalando a mas desde ahora como senyalo para el pago y abono de todo lo arribapor mi dispuesto y ordenado, la Heredad o Masia d'en Daude y d'en Prats que tengo y poseo en el termino de la Villa de Amposta.

Revoco y anulo todos aquellos qualesquiera otros testam^{os}., codicilos, donaciones por causa de muerte y otras qualesquiera especies de ultima voluntad por mi hechas hasta el dia de hoy en poder de qualquiera Es^{nos}. Porque quiero que este a todas prevalezca por ser esta mi voluntad é intencion. Hecho y por mi firmado fue en esta Villa de Alcanar a los quatro dias del mes de Enero del año 1827.

Mariana Angles"

ARBRES GENEALÒGICS

Sigles dels arxius a peu de pàgina:

ACA, Arxiu de la Corona d'Aragó

ADT, Arxiu Diocesà de Tortosa

AHN, Archivo Histórico Nacional

AHT, Arxiu Històric de Tarragona

APU, Arxiu Parroquial d'Ulldecona

NOTES

¹ Al segle XVIII el trobem escrit "Cavallero", en entrar al segle XIX ja posen "Caballero", per tant, l'hem escrit Caballero que és l'ortografia actual del castellà.

² Informació facilitada per Joan Baptista Beltran i Reverter, d'Alcanar.

³ José Matamoros (1991), *Historia de mi pueblo Alcanar*, 2a. edició. Ajuntament d'Alcanar, p. 222.

⁴ ACA. Reg. 2825.

⁵ AHT. Reg. 2217, f. 303

⁶ Íbit., 2942, f. 99.

⁷ ADT. Benifets d'Alcanar.

⁸ AHT. Reg. 3124, f. 185.

⁹ Íbit., 3154, f. 361.

¹⁰ Íbit., 2321, f. 131.

¹¹ Íbit., 2944, f. 28.

¹² Íbit., 2945, f. 115.

¹³ Íbit., 3120, f. 53.

¹⁴ Íbit., f. 31.

¹⁵ Íbit., 2356, (22-12-1757)

¹⁶ Íbit., 3123, f. 319.

¹⁷ Íbit., f. 316.

¹⁸ José Matamoros (1991), *Historia de mi pueblo Alcanar*, 2a. edició. Ajuntament d'Alcanar, p. 241.

¹⁹ AHT. Reg., 2942, f. 104.

²⁰ Íbit., 3124, f. 305.

²¹ Íbit., 3127, f. 182.

²² Íbit., 3139, f. 229.

²³ Íbit., 3143, f. 275.

²⁴ Íbit., 2912, f. 136.

²⁵ Íbit., 3342, f. 61.

²⁶ Íbit., 3143, f. 72.

²⁷ Íbit., 3120, f. 154.

²⁸ Íbit., 3124, f. 147.

²⁹ Íbit., 3142, f. 218.

³⁰ Íbit., 2899, f. 1.

³¹ Íbit., 3121, f. 155.

³² Aquestes propietats les van peritar els ulldeconencs Jaume Vericat i Josep Homs, llauradors.

³³ AHT. Reg. 3156, f. 177.

³⁴ Íbit., 3142, f. 241.

³⁵ Els Magrinyà són donzells de Falset; Ezequiel Gort Juanpere (2003), *Història de Falset*. Barcelona: Rafael Dalmau, editor, p. 219.

³⁶ Íbit., 3147, f. 86.

³⁷ Íbit., se'n fa referència.

³⁸ <http://www.blasonari.net/armoria.info>, A, f. 27

³⁹ Íbit., 3134, f. 54

⁴⁰ Mª Jesús Gimeno Sanfeliu (1998). *Patrimonio, parentesco y poder. Castelló (XVII-XIX)*. Publicacions de la Universitat Jaume I. Castelló: Servicio de Publicaciones de la Diputación de Castellón, p. 327

⁴¹ AHT. Reg. 3137, f. 257.

⁴² Aquesta heretat és la que tenien els Abària, on ara hi hÀl Sant Jaume d'Enveja, i que està descrita a l'inventari de les seves propietats. Salvador-J. Rovira i Gómez (1999) *Els Nobles de Tortosa (segle XVIII)*. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, p. 190.

⁴³ AHT. Reg. 3125, f. 275.

⁴⁴ Íbit., 3156, f. 389.

⁴⁵ http://aer.mcu.es/sgae/jsp/aer/indice/ae_wd_al_index.jsp. AHN/68.2.3//FC-M^o Hacienda, 524, Exp. 4824

⁴⁶ AHT. Reg. 3149, f. 173.

⁴⁷ Íbit., 3157, f. 119

⁴⁸ José Matamoros (1991), *Historia de mi pueblo Alcanar*, 2a. edició. Ajuntament d'Alcanar, p. 240.

⁴⁹ http://aer.mcu.es/sgae/jsp/aer/indice/ae_wd_al_index.jsp. AHN.OM-Caballeros_Santiago, exp.1330.

⁵⁰ Ferran Grau i Joan Roig (2004) *Ulldecona setcentista (I)*. Benicarló: Onada Edicions, p. 238.

⁵¹ ACA. Reg. 2825.

⁵² AHT. Reg. 4143, f. 193.

⁵³ AHT. Reg. 2942, f. 104.

⁵⁴ Íbit., 3136, f. 67.

⁵⁵ Íbit., 3231, f. 220.

⁵⁶ Íbit., f. 294.

⁵⁷ Ibid., 2640, f. 211.

⁵⁸ Salvador-J. Rovira i Gómez (1999) *Els Nobles de Tortosa (segle XVIII)*. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, p. 32.

⁵⁹ Ibid., 2349, f. 1.

⁶⁰ Ferran Grau i Joan Roig (2004) *Ulldecona setcentista (I)*. Benicarló: Onada edicions, p. 238.

⁶¹ AHT., Reg. 2636, f. 410.

⁶² APU., Òbits, 4, f. 157.

⁶³ <http://www.blasonari.net/apellidos/vidal.htm>

⁶⁴ Ferran Grau i Joan Roig (2004) *Ulldecona setcentista (I)*. Benicarló: Onada edicions, p. 212.

⁶⁵ AHT. Reg. 2633, f. 173.

⁶⁶ Se'n fa referència a AHT. Reg. 3134, f. 186

⁶⁷ Agustí Bel i Beltran. (2003) *El desmantellament de la cosa pública: iniciatives de la fracció hegemònica de la classe dominant contra l'interès general d'Alcanar, a cavall dels segles XVIII i XIX*. II Congrés d'Història

d'Alcanar. Ajuntament d'Alcanar, p. 270.

⁶⁸ AHT. Reg. 3140, f. 276.

⁶⁹ Íbit., 3156, f. 47.

⁷⁰ Íbit., 3154, f. 377.

⁷¹ Íbit., 3146, f. 19.

⁷² Íbit., 3154, f. 276.

⁷³ Íbit., 3155 f. 342.

⁷⁴ Íbit., Comptaduria d'hipoteques de la demarcació de Tortosa any 1855, Alcanar p. 34.

⁷⁵ Íbit.

⁷⁶ Íbit.

⁷⁷ Íbit., 3154, f. 310v.

⁷⁸ Íbit., 2947, f. 86.

⁷⁹ Íbit., 3143, f. 193.

⁸⁰ Íbit., 3345, f. 286.

⁸¹ Salvador-J. Rovira i Gómez (1999) *Els Nobles de Tortosa (segle XVIII)*. Tortosa: Centre d'Estudis Francesc Martorell, p. 43.

⁸² José Matamoros (1991), *Historia de mi pueblo Alcanar*, 2a. edició. Ajuntament d'Alcanar, p. 222.

⁸³ Íbit., 2217, f. 108v.

⁸⁴ Íbit., 2343, f. 121v.